

Hårderups posten

Nr. 26 — November 1996
20 kr.

*Sofie och Anja på en sten i Klöverskulleskogen för några år sedan.
Fler bilder på Barn i Bygden finner ni mitt i tidningen*

SISTA BALEN IN.....

Av Bertil Persson
Starrarp

Sista balen in, en epok är slut hos lantbrukare Allan Johansson, Starrarps, kvarn.

I höst säljer han de sista djuren och marken ska arrenderas ut, precis som skett på flera andra gårdar här i bygden under senare år.

En 160 årig epok är slut på en av bygdens mest välkända och omskrivna gårdar. Under Måns Möllare och sen Ola Möllare var gården en central punkt i bygden, tack vare kvarnrörelsen där.

Nu är Allan pensionär sen flera år och har avvecklat jordbruket efterhand. Men nu är det definitivt slut. Yngre händer får ta vid på åkrarna och stallet kommer att stå tomt.

Här kopplas sista bälvagnen till pressen.

Sluttröskat för Allan.

Sista kalvningen...

och sista smågriskullen har också förevigats.

Liksom sista sommaren med fåren på bete.

47 skördar har Allan tagit in med hjälp av övriga familjen, grannar och maskinstationer.

Det började den 14 mars 1950. Då kom Allan och Ulla till Starrarps kvarn för att ta över gården efter Ola Möllare.

Vid den tiden var egentligen allt kvar vid det gamla. Alla gårdar i bygden, stora som små, brukades ungefär som de brukats i 100 år. Alla hade kor, höns och grisar och odlingen skilde sig inte mycket från gård till gård. "Milkaboren" stod tätt utmed landsvägen.

Visserligen hade hästredskapen förbättrats efterhand, men det var fortfarande hästar som gällde. Endast ett par, tre traktorer fanns i byn. Och traktorer ansågs ha begränsad användning.

T.ex. trodde man inte att det gick att köra med såmaskin efter traktor och heller inte att köra i betorna. Därför köpte Allan en treradig bethacka för hästdrift.

Men den första traktorn kom snart till gården. En s.k. Höglundare. Den skulle dra kultivator och tvåskärig plog.

Till gården hörde ju en kvarnrörelse. Väderkvarnen var tagen ur drift redan tidigare, men vattenkvarnen var igång. De två första åren malde Allan till alla som behövde. Han minns speciellt Elof Nilsson i Härderup, som bodde bara några hundra meter söder om. När det var snö vinter kom han dragande med "möllesäcken" på en släde, tvärs över vångarna.

Men malningen försummade mycken tid för Allan och efterhand kom de eldrivna Hammarkvarnarna i bruk på gårdarna runt om och de hade betydligt bättre kapacitet än den gamla vattenkvarnen, som i bästa fall, d.v.s. med nyhackad kvarnsten kunde mala 400 kg per timme.

Men för eget bruk malde Allan fram till mitten av 60-talet.

Det var under 50-talet som utvecklingen tog fart, med alla de förändringar, på gott och ont, som småbrukarbygden fått kännas vid. Och Allan har upplevt allt på nära håll. När han nu drar sig tillbaka, så är förutsättningarna för att få sin utkomst av jordbruk här i bygden totalt förändrade. Den gamla tiden är för alltid förbi.

FRAGMENT UR EN SLÄKTKRÖNIKA

Av Alf Sagner
Malmö

I Härderupsposten november 1986 berättade jag i artikeln "Fragment ur en släktkrönika" att en av mina förfäder hade haft besök av Gustaf IV Adolf och därvid belagt sitt golv med blanka riksdalrar för att, som han trodde, hedra majestätet. Kungen vägrade emellertid att gå in i stugan, då han inte ville trampa på rikets mynt, som dessutom bar hans egen avbild.

För att finna vem som var skyldig till den misslyckade gesten letade jag efter en lämplig samtida till Gustaf IV Adolf.

Utan att riktigt tänka mig för utvalde jag min farmors farfar, Måns Olsson i Årröd, f. 1762. Vid närmare eftertanke finner jag nu det vara mycket mera troligt, nästan säkert, att fadäsen bör skyllas på Måns Olssons svärfar, frälshehemmansåbon och extra nämndemannen Johan Andersson i Lyby (1741-1805). Sannolikt har kungen sökt honom i något ärende rörande enskiftet i Skåne, vilket låg majestätet varmt om hjärtat.

Allt pekar sålunda på att det välmenta, men olämpliga tilltaget begicks

inte av farmors farfar
utan farmors farmors,

vilket låter som hämtat ur en visa av Povel Ramel.

LOVSÅNG TILL VÅREN

En vårpromenad i det gröna
tillhör väl ändå det sköna
Den bjuder upp till sång
och dansande gång
Den lyfter dig fram
och den gör dig varm

Efter vinterns mörka dagar
ligger jag i gröna hagar
Hela livet ler
det är nu det sker
Vi skall åter leka
det kan ingen neka

När fåglarna och andra djur
som stack iväg från ur och skur
åter vänder näsan hit
och bygger bon med flit
då är våren här
den som jag har kär.

Nu bugar vi och tackar
för att vintern lackar
mot sitt allra sista slut
så vi kan komma ut
Ut och plocka vårens blomma
och höra sommar'n komma.

Maggie Bernth, Bjälkhult

DEN PUCKELRYGGIGE LUFFAREN

Av Gert Hallkvist
Malmö

Han kom uppifrån Linderödsåsens djupa skogar. Vem han egentligen var visste ingen. Han drog från by till by och slipade knivar och saxar, man kallade honom därför för skärsliparen. Var han egentligen bodde var det ingen som visste, han tog nattlogi där han kom åt. Han kom fram till en gård, gjorde sitt hantverk, fick en slant för besväret och kanske ibland lite mat. Ibland fick han tillstånd att övermatta i någon visthusbod och på morgonen syntes inga spår av honom. Han var skygg och klädd i trasor och på axeln bar han sin slipmaskin. På ryggen hade han sin puckerl och en liten ryggsäck. Han såg grotesk ut. Det sades om honom att han hade sällsamma övernaturliga gåvor, och att han stod i förbund med den lede själv.

Det ryktades att han en gång på ett litet torp vid Bjälkhult hade bett torparfrun om ett par ägg, men hon hade bara schasat iväg honom. På morgon dagen efter när torparfrun kom ut i hönshuset låg alla hönorna döda på golvet och i sina reden.

Han höll sig helst till skogsstigarna och undvek alltid de stora vägarna när han vandrade från by till by för att erbjuda sina tjänster. Han var erkänd för att göra ett gott hantverk när han vässade och slipade böndernas knivar och saxar.

Kvinnfolk och barn gick helst ur vägen när han kom bygatan fram. Han höll med förkärlek till i byarna Bjälkhult, Starrarp, Hårderup och Frenninge. Han kunde ibland ses i utkanterna av Vollsjö och Östraby.

Klädd i trasor och med sin puckerl på ryggen och med sitt stora yviga skägg gjordes affärens upp utan en massa onödigt prat.

Det hade varit en hård vinter och luffaren hade inte syntts till på lång tid i någon av byarna. Men nu när våren började närma sig så trodde allt att han skulle krypa fram ur sitt näste i någon skog. Men han syntes inte till och ingen saknade ju trashanken.

Bonden på Solhälls gård i Frenninge tog sig en tur in i Klöverskulleskogen för att se hur hårt vintern hade gått åt hans skog och han njöt då han såg att skogen klarat vintern bra. Han kände vårens solstrålar värma sig.

Långt in i skogen hade det en gång legat ett torp, men det enda som återstod var en jordkällare. Solhällsbonden satte sig på en sten bredvid jordkällaren och stoppade sin pipa för att ta ett bloss innan han vandrade hem igen.

Han drog ett par djupa bloss på sin pipa och tittade sig förmöjt omkring, han lyssnade på småfågeln som flög omkring i trädens kronor, som här och var börjat skimra i ljusgrönt.

Han råkade titta ner i jordkällaren och rörde omkring lite bland löven med en liten trädgren han hittat bredvid sig.

Kalla kårar spred sig längs hans ryggrad då han såg ett klädbylte ligga där bland löven.

Han kände då igen den puckerlyggige luffaren. Han låg där iskall, hade troligen frusit ihjäl under vintern.

Med raska steg gick Solhällsbonden hemåt för att kontakta länsman. På eftermiddagen hade folk uppåtdats och med häst och vagn drog man in i Klöverskulleskogen.

Väl framme vid den gamla jordkällaren konstaterade länsman dödsfallet och arbetet med att få fram kroppen vidtog. Efter en timmas hårt arbete låg luffarens krokiga och böjda kropp på vagnen och bredvid låg hans sliperimaskin.

Framme på Solhälls gård iordningställdes ett par träbockar på vilka en gammal bordsskiva lades och här skulle luffaren göras iordning för sista vilan.

Då ingen anmälde sig frivillig till göromålet så beordrades klockaren och en kyrkovaktmästare att utföra ritualen.

Efter lite diskuterande hit och dit så satte man igång.

Kyrkogårdsvaktmästaren hade hämtat en stor sax för att klippa upp trasorna på den döde med. När man kommit till ryggen där puckerln satt var det något som tog emot. Vaktmästaren tog då ett kraftigt tag med saxen och klippte upp trasorna.

De båda fick sig sitt livs chock, ty ur puckerln rann det pengar, sedlar och mynt inslagna i små paket.

Väl paketerade låg dom på bordet och på golvet. Det visade sig att den fattige luffaren förvarat en smärre förmögenhet i sin puckerl. Var pengarna kommit ifrån är det ingen som vet och vart dom tog vägen är det heller ingen som vet, det är en väl förborgad hemlighet. Än idag går det vilda rykten på Linderödsåsen om vem den puckerlyggige luffaren egentligen var.

NÄR DU FÅR OVÄNTAT BESÖK

Av Maggie Bernth
Bjälkhult

Det händer förunderliga saker ute i våra vackra skånska skogar. Läs och häpna!

För den människan som älskar naturens skönhet och tystnad är området omkring Bjälkhult fullständigt enastående.

Själv föll jag som en fura för Solgården. Det var en grå och trist septemberdag för fyra år sedan som jag tillfälligtvis kom ut och såg det förfallna gamla huset som låg där så vackert i sin skogsglänta.

- Här vill jag bo, så enkelt är det, utbrast jag.

Det blev en del febrilt fixande och donande, men jag flyttade faktiskt in bara en dryg månad senare. Här är så underbart att det nästan är otroligt, dock kan det kännas en smula ensamt ibland. I de stunderna finner jag sällskap i mina djur. Just för tillfället har jag fyra katter och en hund. Katterna kommer och går men hunden består. Det är en fyra år gammal blandrastik, en härligt tillgiven och kärvändig varelse. Hon har många fel och brister, men också många fördelar. En utav hennes små personligheter är att hon är mörkrädd, så jag måste alltid ha en lampa tänd för hennes skull på nätterna.

Den första våren jag bodde här ute vaknade jag klockan fyra en morgon. Det bankade hårt, upprepade gånger på dörren. Det var beckmörkt ute och hunden skällde som en vansinnig. Jag rusade ur sängen med håret på ända, hjärtat i halsgropen, förhöjd puls och ett virrvarr av tankar i huvudet.

- Varför är det alldeles nermörkt?
- Vem vill in hit mitt i natten?
- Varför skäller hunden, när hon egentligen borde morra?
- Jag öppnar inte, jag är helt enkelt inte hemma.
- Det kan vara någon som behöver hjälp!
- Visst, det kan också vara en kallblodig mördare, våldtäktsman eller något annat otäckt. Skräck, hjälpsamhet och lite välbehövlig ironi slogs om mina sinnen.

Efter ett tag bestämde jag mig för att öppna. Trots allt kunde det ju vara någon som var i behov av hjälp och dessutom händer de flesta våldsbrotten i städerna.

Alltså tog jag på mig morgonrocken och tofflorna, beväpnade mig med en flaska hårspray - världens bästa vapen och till och med helt lagligt - och begav mig iväg för att öppna dörren. Ut i hallen, andas djupt, samlar mod och slutligen öppna dörren.

Därute på trappan, klart upplyst av min ytterbelysning och halllampa skådade jag det fulaste trynet jag någonsin sett! Min nattliga besökare visade sig vara en alldeles livs levande älgko!!!

Där stod vi och stirrade på varandra i vad som föreföll att vara en evighet - troligen bara några sekunder.

Min "stora, modiga" vakhund stod ett par steg bakom mig med svansen mellan benen och gnydde, själv var jag totalt paralyserad.

Tillslut fick jag tagit mig själv i nacken och flydde in i köket där jag kunde stänga dörren om oss! Hur länge fru älg stod kvar har jag ingen aning om.

Det blev ingen mer sömn den natten, varken för hunden eller mig.

Mina tunnslitna nerver stod, bokstavligen på högkant. De krävde starka saker, så jag bryggde kaffe och spädde generöst med bolagets dyra droppar. Hunden fick trösta sig med mina middagsrester.

Dagen därpå stannade jag hemma från skolan, jag kände mig sjuk av chocken, ...eller var det kanske kaffekasken.

JESPER BYGDENS SKRÄCK

text&musik Sven Ohlsson

Sigfrid var på väg till åttingen med hästar
Ängen där blev nu galopp och sparkar bakåt
Lärkorna sjöng och solen sken
Jesper med blicken spejande
maj språng.
Och För Jesper han var bygdens skräck båd'

där dom skulle njuta sommarns bete.
Sigfrid gina över tege hemmät
för det var en vacker dag i
sen var han med all sin kraft på
Refr.
Han blotta' sin tand, han högg ben och hand och
Nu börja en strid, på liv och på död där
vad som helst som kom uti hans väg.
båda sina bästa krafter bjöd.

3

Jesper gick i cirklar runt antagonisten
rytande av vrede att avgöra tvisten.
Språng efter språng med djupa bett
segersäkraste som bygden sett.

Refr.

För Jesper han var bygdens skräck
båd' stor och ståtlig stark och fräck.
Ett vinnande språng mot strupe och hals
så tänkte han förvalta denna chans.

4

Ingenting som Jesper tänkt sej att det bliver
en hand runt hans strupe det dämpade ivern.

Platt på sin rygg där låg han nu
detta var en yster dans för tu.

Refr.

Men Jesper han var bygdens skräck
båd' stor och ståtlig stark och fräck.
Nu husse han kom och bad för sin vän
och efter tvekan blev han fri igen.

5

Dagarna dom gick och allting var sej likt nu
Jesper var på jakt bland bygdens kvigor.

Dom som försökte sätta stopp
dom fick klättra upp i trädets topp.

Refr.

För Jesper han var bygdens skräck
båd' stor och ståtlig stark och fräck.
Men dommen den föll, kom ej hit igen
för vårt försvar det blir geväret sen.

6

Morronen det hände, bländad av solskenet
trampa' han i slåttern och miste ena benet.

Visan om Jesper den är nu all
i den stunden när som skottet small.

Refr.

Ja Jesper han var bygdens skräck
båd' stor och ståtlig stark och fräck.
Han blotta sin tand, han högg ben och hand
och vad som helst som kom uti hans väg.

NÅGRA MÄN JAG LÄRT KÄNNA SEDAN JAG KOM TILL STARRARP!

Av Ewa Andersson
Starrarp

Jag tänkte berätta om några intressanta män jag lärt känna sedan jag flyttade till Starrarp. För att ingen skall känna sig glömd, har jag valt att presentera några historiska personer, alltså några herrar som inte längre finns ibland oss, som man också brukar uttrycka sig. Den förste av dessa som jag träffade på var Nils Månsson i Skumparp, Ljusets Bonde. Honom hade jag visserligen läst om i historieboken i skolan, men då tog jag för givet att han kom från det Skumparp, som låg granne med min hembygd i Limhamn. Det där med Färs härad hade jag inte alls tagit till mig. Det gick en tid. Så träffade jag på en annan person ur historieboken. Det var vid Västerstads kyrko-ruin, som jag hittade minnesstenen öyer prästen och nykterhetsivraren Peter Wieselgren. När jag fortsatte mina studier över min nya hembygd fann jag att dessa båda herrar känt varandra. Var och hur hade de träffats? Plötsligt fann jag en gemensam bekant till de bägge herrarna, Jacob de la Gardie, bosatt på Löberöds slott. Hur kom det sig att dessa tre män, stammande från olika samhällsklasser och olika delar av vårt avlånga land blivit bekanta? Först en kort presentation. Nils Månsson föddes som de flesta naturligtvis vet i Starrarps by, där fadern var en fattig småbruk-are. Genom sitt arbete hos riksdagsmannen och nämndemannen Olof Andersson i Sjököp blev han föreslagen som kandidat till riksdagsvalet 1810. Det var i en svår tid för svenska folket som Nils Månsson kom till riksdagen, bl.a. skulle man välja en ny tronarvinge. Det var nu Karl Johan Bernadotte blev kung i Sverige. Många viktiga frågor som skulle skapa det moderna Sverige diskuterades under Nils Månssons tid i riksdagen. Näringsfrihet, tryckfrihet och skolfrågor var bara några. I Riksdagen fanns det också en nybliven skåning, nämligen Jacob de la Gardie, greve, bosatt på Löberöds slott. Denne hade genom gifte med Christina Sparre af Sövdeborg hamnat här. Hit flyttade han så småningom hela släktarkivet och då kom den tredje av herrarna in i bilden, nämligen Peter Wieselgren. Denne som kom från Småland, studerade i Lund och blev anställd i det gardieska biblioteket för att sortera arkivet. Han blev som nybliven präst åter knuten till bygden, då han för det första gifte sig med inspektorens på Löberöd dotter och för det andra blev kyrkoherde i Västerstad. Gemensamt med Nils Månsson hade han intresset för att göra villkoren bättre för landsbygdens folk. Genom utbildning skulle nya vyer öppnas för kommande släkten. Peter Wieselgren hade dessutom förhoppningar om att få folk att sluta dricka brännvin. Här gick dock Nils Månsson en annan väg. Han tyckte att efter hårt slit kunde man behöva den avkoppling som kortspel och sprit kunde ge. Att Peter Wieselgren och Nils Månsson kände varandra tog kyrkoherde Albin Dahlberg fasta på när han författade manuset till krönikespelet om riksdagsmannen från Skumparp. Västerstadsprästen skrev både begravningsstal och minnesord till gravstenen över Ljusets Bonde. I en i slutet av 1800-talet utgiven bibliografi över dåtidens kändisar har Peter Wieselgren lovordat Skumpen, som även förekom liknande utländska böcker. Hur började umgänget med greven på Löberöd tro? Förmodligen träffades de i samband med riksdagsarbetet. Att Nils Månsson besökte de la Gardies skånska slott finns belagt i olika skrifter. Bl.a. beskrivs hur de arm i arm inspekterar slottsträdgården. Dessutom finns det anteckningar om att skrifter av Skumpens hand funnits i förvar i godsets arkiv. Tänk att få smyga efter dessa herrar när de kanske alla tre promenerade omkring på Löberöds-godset och lyssna till vad de då samtalade om! Hur tillalade de varandra? Vad pratades det om? Hur såg det ut i trakten på deras tid? Frågorna kan göras många, men svaren uteblir. Här får vi ta till fantasin. Att de träffades är helt säkert.

SKUMPEN - EN GODHJÄRTAD MÄNNISKA

Av Anton Håkansson
Starrarp

Skumpens klocka sov länge en törnrosasömn på ett loft i Sniberup och den vakna till liv först när den såldes på Herman Ekbergs auktion.

Därefter lyckades jag byta mig till den. Den var i mycket dåligt skick, men det är ju inte konstigt.

När den är cirka 180 år gammal, måste det ju finnas en del ålderskrämpor.

Men fortfarande finns den fina klangen av två malmklockor kvar.

Den är tillverkad i Frenninge år 1816 av Eric Söderlund, en skicklig urmakare. Den har både årtal och sekundvisare och verkar vara helt handarbetad.

Jag tänker ibland på att här har Skumpen stått framför denna klocka innan det var tid att åka iväg till Örebro på riksmöte. Han tänkte kanske på tal han skulle hålla, skolan och de fattigastes lott, som låg honom särskilt varmt om hjärtat.

Det var en lång väg att tillryggalägga med hästskjuts på dåliga vägar. Han hade tid att tänka över tal han skulle hålla.

Det hände en gång när han kom förbi en kyrka, att man bar ut tvenne döda, följda av sörjande. Närmast kistorna gick tre små barn. Nils Månsson blev mycket rörd av denna syn. Han slöt sig till begravningsföljet och fick vid förfrågan veta att de båda avlidna var ganska unga och att de små vid kistorna var deras barn, som de lämnat efter sig under mycket fattiga omständigheter. Inga medel brukligt, auktioneras bort till lägstbjudande för ett år i sänder. De oförsörjda barnens lott hade ofta upprört Nils Månsson och han hade sökt ingripa till de fattiga hemmens förmån.

Med dessa problem i tankarna stod han som ett tyst vittne till jordfästningen.

Vid dess slut gick han fram till graven och sedan han sagt vem han var, så sade han, att bli skickad i kring på socknens bekostnad har varit en svår sak för barn och ännu svårare att liksom oskäligen bli försäld på en offentlig auktion.

- Gud beskydde er små, så att vi kan hjälpa eder.

Med dessa ord, tog han upp en betydande sedel och lade i en manshatt och denne gick i kring och insamlade enhel del pengar. Och en man som han tyckte verkade snäll och vänlig kom fram och sade:

- Vi har inga barn, men med Guds hjälp och dessa pengar som stöd åtager jag mig ansvaret för dessa små. Och jag lovar att de aldrig ska behöva gå omkring och tigga.

Långt efter att Nils Månsson avlidit kom en kvinna och två män till hans grav för att nedlägga en krans på hans grav. För några personer som de träffade omtalade de att han ordnat ett hem för dem och det hade de aldrig kunnat glömma.

ÅRETS SKUMP

Årets Skump blev Alma Hansen, Frenninge.

Alma fick utmärkelsen för att hon med "humor och värme utfört ett betydelsefullt socialt och ideellt arbete i Frenningebygden".

Alma hyllades på Skumpens Dag, som också innehöll underhållning med Sigge Cederlund och för den musikaliska inramningen svarade Nils-Ove Persson, Sven Ohlsson och Göran Lassing.

I brännbollsturneringen vann Starrarps Byalag över Frenninge och Vallarum.

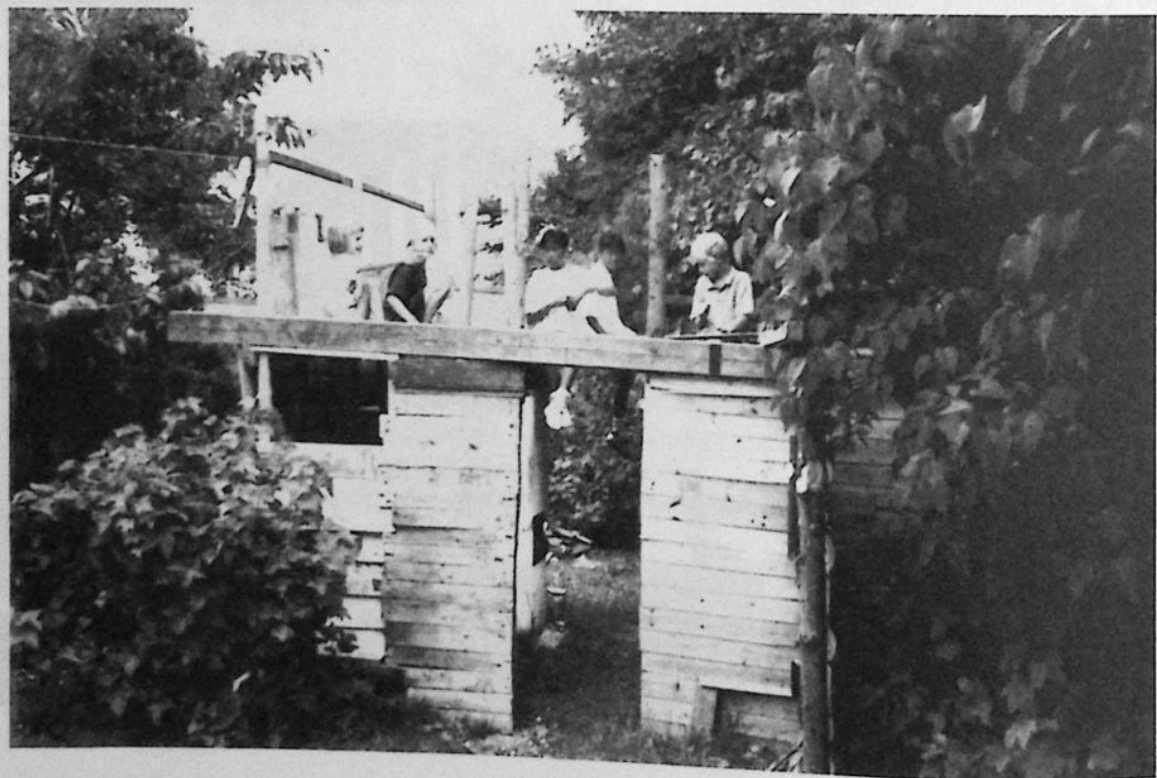

BARN I BYGDEN PÅ BILD.

Hårderupsposten har samlat samman ett stort antal bilder på barn i bygden och gjort ett urval som presenteras här. Alla barn är inte med men de flesta och bilderna är från de senaste c.a fem åren.

Barnkalas i Starrarp

En sommardag på fortet.

Här är två
bilder från
midsommardansen i
Hårderupshult.

Här är det fikadags
under en barnträff i
Hultet.
I förgrunden syns
Linda och Petra.

Översta bilden: Midsommar"bröllop" i Starrarp. Sofie och Johan i "bröllopsvagnen".

Bilden t.h.: Johanna i Starrarps ora provar pappas traktor.

Bilden nedan: Anja och Jannicke och Grynet en vacker dag i maj.

T.v. ser vi Peter i fårahagen i Skumparp och till höger två riktiga kompisar, Jimmie och Olof.

Bilden nedan : Sol, sommar och kattungar visas här av Linus och Dennis i Starrarp.

Till höger ser vi en liten målare. Det är Martin i Skumparp.

Dans kring granen i Starrarp.

Starrarps eget luciatåg.

Översta bilden:
En sån söt gris! tycker Andréé
och Sara i Hårderup.

På de två sista bilderna har
det minsann blivit vinter!
T:h: är det Kerstin och Ida i
Bjälkhult som leker i snön....

och den lille skidåkaren är
Johan i Skumparp.

LILLEBROR HAR KOMMIT!

Lillebror har kommit till Skumparp. Ja, än så länge kallas han lillebror, för han har inte fått något namn ännu. Men så här ser lillebror ut tillsammans med mamma Inger.

DAGEN EFTER

Med tanke på det stundande nyåret med alla fester, alla tömda brännvinspavor, alla slagsmål, äktenskapsbrott och liknande tragedier, har jag "dammat av" den här gamla dikten till skräck och varning. Läs, lär och ta det lugnt!

Igår var jag full, jag var lössläppt och yster,
idag är jag nykter, skamsen och dyster.
Igår var jag gäst uti lasternas brunn,
idag är jag gisten och torr uti mun.

Igår var jag stor, idag är jag liten,
igår var jag hjälte med tillhjälp av spriten.
Igår var jag lycklig, jag stod mitt i ljuset
i pannan en gloria jag fick utav ruset.

Igår höll jag brandtal för samling och rätt.
Idag vill jag kräkas i vattenklosett.
Igår var jag kung, idag är jag slaven,
ihjärtat jag tänker ständigt på graven.

Jag känner mig redan på tre famnars djup,
skall världen förgås vill jag först ha en sup.
Den nästsista dagen är människan nog dragen
och vaknar i bakrus på yttersta dagen.

Maggie Bernth
Bjälkhult

EN AV OTTOS HISTORIER

Återberättad av Gösta Kristiansson
Vollsjo

På den tiden det begav sig, fanns ett ställe i Skäpperöd där man dansade och intog medhavd förtäring uppe på ett loft på en loge.

Otto hade av någon anledning skaffat sig en fruktansvärd ovän, som i dagligt tal kallades "Huaröds Skräck" och som var stor och hade ett bestialiskt gorillaliknande utseende.

Vid en tillställning där, när Otto satt tillsammans med en 6-7 andra kompisar, kom då "Huaröds Skräck" bort och krävde att han skulle gå med ut och "göra opp".

Ja, sa Otto, men han fick ju vänta tills den medhavda förtäringen var avklarad. Men då reste Otto sig och frågade sina kompisar:

- Om det nu skulle gå rent åt skogen, är det någon som vill hålla mig om ryggen?

Och kan ni tänka 5-6 stora starka karlar som bara satt och tittade ner i bordet och svarade inte ett knyst. Alla utom en, som var fotograf i Vollsjo och enligt Ottos uppgift vägde 36 kilo. Han tog ett skutt upp och slog ihop nävarna och sa:

- Det kan du ge dej dj---n på.

Detta tyckte Otto var ett starkt moraliskt stöd, så nu gick han bort till bordet där antagonisten satt med sina polare och gjorde en knick med huvudet och därmed startade de två sin marsch ut.

Vägen ut ledde via en hög trappa ner på gården, men på det näst nedersta trappsteget ryckte Otto ut en fjäderbatong, som han hade i ärmen och slog den fruktade "Huaröds Skräck" i skallen så han stöp som en torsk. Sen asade Otto ut honom vid en häck och gick upp till hans kumpaner och vred nävarna och undrade om där var någon mer som hade något otalt med honom! Men dom var som en flock höns sedan dom mist sin ledare, så alla var ju så kärvliga och bedyrade att dom aldrig haft något emot Otto.

Efter denna försmädliga vanära och när han förstod att han inte var oövervinnelig så tyckte ju "Huaröds Skräck" att någon hämnd skulle han ha, så han polisanmälde Otto för misshandel, och kanske överdrev Otto en del, men han sa att det stod i tidningen att det var ett slag för att döda.

Emellertid blev han kallad ut till landsfiskal Sjöström för så kallat förhör.

Otto cyklade dit en kväll och när han kommit in och dom hälsat på varandra så sa Sjöström:

- Det var min sj-l bra gjort Otto, detta skulle han haft för länge sen!

Därmed var detta målet definitivt slutfört och avskrivet.

Otto var till kroppsstorlek inte någon speciellt stor person, men i konsten att överdriva var det nog inte många som var större, och så beror det ju på vem man jämför med, för på den tiden fanns det en tandläkare i Hörby som var alldeles ovanligt kortväxt så Otto sa att en gång när han var där, så satt tandläkaren i knäet på honom och drog ut tanden.

Som vi ju vid något tidigare tillfälle konstaterat är det ju tur att lögnen finns, för det vore ju hemskt om allt var sanning, för som en sa häromdagen:

- Jag började med två tomma händer och nu har jag femhundrausen.....i skulder!

Jag hoppas innerligt att inte censuren slår till mot Härderupsposten, för då har nog detta bidrag inte någon chans

BIAS JULBOD

Den 30 november öppnar Bias Julbod i Bjälkhult. Britta, Gunnel och Siv håller sedan öppet lördagar och söndagar kl. 13-17 fram t.o.m. den 15 december.

I den spisuppvärmda stugan kan besökarna fynda bland julpynt, julgodis, julklappar .m.m. Kaffe och hembakat serveras också.

VALBORGSMÄSSOAFTON

Av Knut Thulin
Ödåkra

Valborgsmässoafton, denna magiska kväll, när flammande eldslågor försöker jaga bort resterna från en sträng och hård vinter. När gnistregnet sprakar och lever till i torra enegrenar skapas minnen hos barn som följer med långt upp i åldern.

Budet i brasan som skulle sändas från höjden till andra byar och trakter var dock inte det största för en ung barnsjäl. Det var istället att få vara med och veta att just för detta tillfälle låg det en lemonad och fyra mariekex i den kass som skulle med till höjden där begivenheten väntade.

Eftermiddagen segade sig fram innan det var tid att cykla dit. Hemifrån var det ungefär en halv mil. Som tio-årig grabb kontrollerade jag flera gånger att det var luft i cykelringarna och att bromsen fungerade för nedförbackarna var svåra när jag skulle hemåt igen. Lemonaden och de fyra kexen var packade för länge sen.

Äntligen vid sexdraget fick jag cykla iväg hemifrån. En vår och valborgsmässobrasa skulle tändas högt däruppe i backen mot Bjälkhult.

Lilla jag hade tidigare vid något tillfälle hjälpt till med att från fäladen klippa bort torra enegrenar från annars friska plantor. Att cykla över dåliga markvägar kändes fel denna kväll. Fram genom egna byn gick färden med all försiktighet för lemonad och kex. Visste med mig att jag hade god tid på mig innan något skulle hända.

Bak kronoboställets gavel steg gödselstackens fräna lukt mot mig. Vid bron över den grunda bäckens framfart stannade jag och vilade med ena foten på broräcket. Snart skulle bäckens brinkar lysa klargula av kabelekar och överst bruka förgätmigejs små blommor vackert le mot solen.

Vägen bildade en snäv kurva vid bron. Traktens landsfiskal hade en gång kört av vägen här och för den skull gett platsen ett fult namn "svinatrynet". Han gjorde platsen stor orätt och såg ingenting av bäckens viktiga funktion att i vårtid överstrila stora betesmarker, som gav boställarens kreatur saftigt och gott bete under flera vår och sommarmånader.

Plötsligt vänta ett starkt motlut där jag fick leda cykeln. Väl uppe gick en väg till höger, en avtagsväg till mannen som en gång var ägare av en T-Ford. En gång fick jag sitta vid hans sida i denna underliga maskin. Överlycklig och helt oförstående till vad som egentligen hände när han drog i spakar som satt under ratten. Långt senare fick jag veta, att hans spakande hade med hel och halvfart att göra. Han var alla barns vän och för den skull har jag ett ljusst och glatt minne av honom.

Nu skymtar enefäladen och snart befinner jag mig på en av Starrarps högsta punkter, där det i stilla vårkvällar gick att lyssna till flera kyrkklockor från långt bort belägna byar när de ringde till helgmålsbön.

Mycket hade samlat sig under ett år till valborgsmässokvällens brasa. Där ligger delar av Per Anderssons tjärpapp och redan halvbrända bräder från bonden, som en kväll efter storbaket förlora hela sin gård, men räddade sina djur från eldens fasor. Någon har kastat dit uttjänta kläder och frågan är alltid vilken lukt de skall sprida. Äldre bybor gick gemensamt fram och tände bålet. Var mina torra kvistar låg var inte lätt att säga, men någonstans fanns de. I det gula skenet var de som så mycket annat snart bara några vitnade flagor, färdiga att vid minsta vindpust föras ut över fäladens marker.

Många var tillstädes från de två byarna, både unga och gamla. Det manliga och det kvinnliga fotbollslagets sångare från byn sjöng om "en vinter som rasat ut" och om "sippor i en lund" som smektes av vårens vind. Några drängar lät brännvinsflaskor gå laget runt. Några av dem fick säkert sova ruset av sig några timmar bland enarnas ringa skydd för vårnattens kyla. De bättre bemedlade hade korv med sig som de stekte vid en mindre eld. Först sökte de pinnar med klykor att fästa korvarna i och sen satt de vid sin eld och nynnade vårens visor.

Jag var inte ensam med min lemonad där jag satt och såg på hur bålet flammade och spred värme. Några i min egen ålder hade veteskivor med sig och snart var byteshandeln igång. Två kex fick jag ge för en skiva vetebröd med äpple och kanel i. Det hörde samman på något vis med hallonlemonaden.

Skymningen förtätades över fäladen. Odisiplinerade körer växte som svampar ur jorden och budskapet om en snart anländande vår växte sig allt starkare.

Familjer med småbarn börja så smått att lämna platsen. Traditionen hade starka rötter att fira elden och vara tillsammans den trettonde april på kvällen.

Än fanns det rester i bålet som bran, men morgondagen var en skoldag och mors förmaningar att

inte stanna för länge pockade på en snar hemfärd. Nerfärden på den grus och stenbelagda vägen gick bra och snart var jag hemma igen med ett minne som in i sömnen flammade och bar bud om att vinterklädernas tid snart var till ända.

HUR HAR NI DET MED SOPORNA ?

.....undrar Ewa Andersson
Grönalund

Ja, det är det där med avfallsåtervinningen.

Är ni ordentliga och tar hand om och sorterar era sopor?

Det har inte blivit så att ni åter gräver ner skiten, som man gjorde förr?

Eller slänger skräp som tomflaskor, gamla hushållsapparater m.m. i något stengärde?

Jag tycker det är sorgligt att när man just fått igång en nått så när fungerande sophämtning, så skipades alltihop igen. Tillbaka till forntiden skulle man rentav kunna hävda.

Jag vill gärna vara ordentlig och inte skräpa ner, men inte är det särskilt miljövänligt att först skölja ur t.ex. mjölkförpackningar i varmvatten för att sen ta bilen och köra iväg för att hitta lämplig container att kasta dem i.

Snyggt rengjort och prydligt hopvikt gäller det sen att nå upp till de små brevinkast dit man måste orka lyfta, pressa och puffa ner skräpet.

Jag ställer inte upp!

Oj, har jag erkänt något brott, eller?

Jag är inte ensam i alla fall!

I ett radioprogram talade en miljöforskare om att han också kastade sina mjölkförpackningar i soptunnan.

Skönt!

Han t.o.m. talade om att myndigheterna med förpackningsåtervinningen binder ris till egen rygg.

Det är just detta avfall som är huvudstommen i fjärrvärmekällan. Han menade liksom jag att det är ett enormt slöseri att först skölja ur förpackningarna med varmvatten, sen köra iväg med dem i bilen till uppsamlingsstället, varifrån det sen skall transporteras vidare till en återvinningsfabrik, som i sin tur använder en massa energi för att göra något nytt av allt det gamla.

Ingenstans kan jag på ett smidigt sätt bli av med mina uttjänta rörljus och andra utslitna hushållsartiklar. För sånt finns det inte ens en container.

Som det nu är blir det lätt att man smyger ner allt detta i soppåsen, fast den numera är genomskinlig.

Och varför detta? Är det så att författaren Orwells ord har besannats, "STOREBROR SER DIG".

T.o.m. i soppåsen!!!

Eller det kanske blir så att man tar till devisen: "Visa mig din soppåse och jag kan säga vem du är!"

Till pluskontot kan kanske antecknas att jag har kompost där allt lämpligt för dylik hantering hamnar.

Tidningarna blir varmvatten och flaskor utan pant blomvaser.

BJÄLKHULTSPROMENAD

Det blir Bjälkhultspromenad söndagen den 19 januari 1997 till minne av bjälkhultsskalden Nils Eklundh.

Samling vid Tregubbahuset i Starrarp kl 13.30.

Promenad till Eklundhs hem i Bjälkhult och åter.

Det blir diktläsning och efter promenaden kaffesamkväm hos Ewa och Lasse på Grönalund.

Välkomna!

Knut, Bertil, Ewa o Lasse

FÄRS HÄRAD, EN LÖRDAGSKVÄLL, PÅ FEMTIOTALET

Av Klas Persson
Eskilstuna

Tolånga lanthandel och Pälsen.

Jag var bodknodd och 18 år. Mårtenssons stängde lanthandeln i Tolånga klockan 4, men många kunder kom senare. T.ex. närsynta Hilma, som var piga hos lantbrukare Nilsson. Hon hade alltid "äggalådan" med på pakethållaren och ett illmarigt leende på läpparna, när hon klev in i butiken, för att sälja sina 200 ägg:

- Skönt, nu har man fått ordning där "himma". Nu kan man handla i lugn och ro.!

- Jaha, sade jag, och tittade demonstrativt på klockan.

Vid sex, halvsjutiden fick man chansen att fylla på hyllorna, svabba av stengolvet i butiken, få sin veckolön på 50 kronor, tacka för den och cykla hem till "Pälsens" i Hörr. Pälsen var min fosterfar, född i Pälsahuset i Fyledalen. Han blev 98 år. Inte särskilt troende. Sade att:

- Om den djävelen kommer ner, sätter sig vid köksbored och drickor en jög, då ska jag gå i tjorkan!

Valsen med mor.

Nu var det bråttom. Tvätta sig i vasken. På med skjortan, som mor Ester strukit. Och den smårutiga kostymen.

- Satans helvetes djävlar! Mössen hade gnagt hål på ena kavajaxeln!

Mor grät och snörpte ihop tyget, så att den för möss intressanta vadden doldes. Men, så kunde man ju inte se ut!

Konfirmationskostymen var enda alternativet. Trång, blanksliten. Mor suckade uppgivet. Radion spelade gammal dansmusik. Jag bjöd upp som vanligt till en vals och tackade för strykningen av skjortan. Då försvann alla plågor om möss, fattigdom och djävulskap i största allmänhet. Mor skrattade. Jag kunde halvbelåten cykla till Nyvång i Vollsjo.

På cykel till Nyvång.

Klev på Hermodscykeln, med bärhandtag. Trampade från Hörr nr 7, förbi Capri, småskolan, över bron vid Tolångaån. Runt kyrkan, som ligger på en död vulkan, upp över backen, förbi Anitas farmor Betty, vid Lurahuset. Till Klamby. Vollsjo by. Fritjof "piratens" stationshus. Passerade Vollsjögården, där förra fjällan var piga. Över torget, ner till Nyvång, in i cykelstället. Löste biljett i entrén, som liknade ett utedass. Gick ner mot ljudet av högtalarinställningen: "Ett två, ett två". Och fiolen. Över Tolångaån igen för andra gången. Fast nu hette den Vollsjoån. (Kävlingeån är lång). Där låg dansbanan, omgärdad av bokskogen i dalgången.

Töserna, "tryckarna, damernas tre" och "sistan"

Hade Anita kommit? Nej! Men, "Gunnel målare" var där. Hon var också fin och bra på att dansa. Liksom hennes syster Vivvan. Men Anita lockade mest. Där kom hon! Och hennes syster Else-Marie. Rutiga klänningar, utstående med hjälp av fräsiga underkjolar av nylon. Snyggt och sexigt! Nu gällde det att låtsas som om man inte såg dem. Kom de fram, hade man chanser till fortsatta kontakter. det var inte bara min taktik. Så gjorde många pågar. Ett bra sätt var att gå till skjutbanan eller tombolan. Kom de efter, så var saken klar. Jo, de kom efter. De var intresserade! I rena yran köpte jag fler lotter än jag borde, med min skrala kassa.

Dags att bjuda upp till dans. Redan innan man nått fram och bugat sig, kunde man avläsa i ansiktet på tösen, om hon var mer eller mindre intresserad. Då som nu, fungerade kroppsspråket bättre än talförmågan. Dock var det vanligt att kläcka ur sig: "Får jag lov?" Vanligtvis svarade de: "Ja tack!" Blev det: "Nej tack!", hade man en replik till hands: "Ursäkta, jag visste inte att fröken hade träben!".

"Tryckarna" var bäst. Då kunde man känna hur de uppjudna tänkte på det fortsatta livet, på kort sikt. Mer fick man besked om i pausen. Då kunde man "gå ud och gå". Hade man kommit så långt, kunde det vankas både kramar och kyssar. Några, mer avancerade, gick längre in i buskarna. Anita och jag höll oss till den vanligaste varianten. Jag hade ju efter trägen uppvaktning, min stående förhoppning,

att få följa henne hem till Hårderup nummer tre, där hennes far och mor, Enock och Irene Persson bodde och drev sitt jordbruk.

Damernas första dans var en direkt inuit och demonstration för alla andra, om den MAN, som passade bäst för kvällen. Andra "damernas" tydde på att man i den uppjudandes tanke kunde duga i nödfall. Tredje damernas var inte så noga, men töserna valde antagligen den "tredje bästa", om de hann fram i tid! Blev man bjuden på sista dansen, före hemfärden, då var allt klart! Anita bjöd upp, både på första dansen och "sistan"!!!

Till Hårderup nr tre.

Cykla fort genom Frånninge. Akta sig för att få på truten av dom, som tyckte att "udomybare skulle hålla sig väck från deras fjällor". Cykla tyst in på gårdsplanen. Målet var nått och vägen tog slut. Hunden Nalle kände igen Anita, men släppte motvilligt in mig i förstuga. Upp för "lofttrappen" med smygande steg - knirr - knarr. Enock och Irene hade sitt sovrum precis innanför träväggen. Enock var hände inget av allmänt intresse förrän bröllopsnatten! Nalle var besvärligare när jag ensam skulle smyga ut och cykla hem på morgonkvisten.

FÖRSÄLJNING, SERVICE och HANTVERK

i Bjälkhult, Hårderup, Skumparp och Starrarp.

Bjälkhults Rör o Byggfirma. VVS-service, snickeri och murning. Joakim o Lasse. 0415-42095.

Buglys Kennel, Lindgården, Starrarps ora. Naima Paulrud-Balog. Uppfödning av mops och cavalier King Charles Spaniel. 0415-42021.

Jan Månssons Maskinstation, Hårderup. Utför diverse jordbrukskörslor och grävning. 0415-42029. Mobiltel. 010-2472097.

Lennart Borg, Starrarp. Köper och förmedlar livkalvar. 0415-42125.

Sjölin's Maskinstation, Starrarps ora. Utför jordbrukskörslor och grävning. 0415-42185.

Snickare Karlsson, Starrarp. 0415-42079.

Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora. 0415-42022.

Video Import, Lasse Lagnebo, Starrarp. Service o försäljning av allt inom radio och TV-branchen. Uthyrning av bord, stolar och toaletter. Tel. och fax 0415-42014. Mobiltel. 010-2452447.

I-A Trä o Smide, Inge Andersson, Starrarp. Allt inom bygg. 0415-42025. Mobiltel.: 0708-264609.

Naturterapeuterna Eva o Paul Ahlberg, Skumparp, utför polaritetsbehandling, irisdiagnostik, homeopati, bindvävsmassage, kristallterapi med dorg och ankh och håranalyser. Tel. tid: Mån-tors. 10-12. 0415-42082.

STARRARPS BYALAG

Årets majgille och åldermansstämma hölls hos Inger och Rolf Stomberg. Stämman godkände utstämplingen av massaved på byns gemensamma granplantering uppe vid gränsen till Bjälkhult. Drygt 70 kubikmeter beräknas den innehålla. F.n.v. är det dock inte aktuellt med någon avverkning. Till ålderman för 1997 valdes Ingvar Bertilsson och Ingela fick specialuppdrag som julgransgeneral. Dans kring granen blir det i Starrarp den första advent kl. 14. Ta med varm fika. Alla är välkomna!

MIN BARNDOMS JULOTTA

Av Knut Thulin
Ödåkra

De e tilia måren i de lilla hused på Starrarps ora. Hused hukar se mellom två små nerförsbacka. De e gammelt o lider å den stränge köllen.

Min mor e oppe o har tänt fotogenlampan. Hon seder ve köksspisen o rodar forsikted askan å två bri-kettbida. De e fyr i dom inu. Po kvällen la hon ing två hela briketter o sin de tad se i dom öste hon aska på dom. Po ded vised ga de lid värme ifrå se hela nötten. For säkerheds skull la hon osse en sten i spisaröred som stack ud i skorstensstocken. Nåd aned spjäll fanns ente.

Mä torrt spinkebränne får hon snart fart i spisen. De e kållt når ja kryber ifrå sängavärmen. Lampans sken har vant ynen. Bagom papporna för fönsterna ser ja isrosorna på de enkelspröjsade fönsterrud-orna.

- Vi får ha nåd varmt i oss ingan vi går, sir mor.

Säl dricker hon en kopp kaffe o ja får en mogg chokla. Båda sätter vi ner var sin rontenomsskiva vitt brö. De e ju jul o ja ska me på min fåsta julotta, fem år gammal.

Hon klär me i en grå vadmalsrock o hosor o hua som e stickad å grovt ullgarn. De kliar ingan vi kommer ud, men går sin snart över.

En vintri måren möder oss mä halfull måne o sjarnor fulla å lyskraft. Sni har de kommed ingan o ställt te mä forvånne. Mor sir de e for kållt for o konna ble mer sni.

Fast måne o sjarnor lyser e de så tilia ad de e skomt po den krogede väjen te kjorkan. Ja märker ente å ed for ännu e de bara spännande o roled. Ja fryser ente men frå näsan kommer en o anen varm dropp.

Väjén går i en småbrugareböjd. Vi ser ad många e oppe o ska iväj liasom vi. Di gamle i husen som ente orka mä o gå väjen te kjårkan bler hemma o vuttar di levanne ljusen. De e deras hälsning te di väjfarande innan de sätter se te ro o läser julens evanjelium.

Väjén e traad o tämeliens slätt. Iblann hör vi hästa som kommer lonkanes mä bjällerkransa som pinglar o skramlar. Då fick vi gå te sian så de konne komma fram. Mor hade talad om ad de konne hända ad vi fick aga i nån släe hem, men säkort va de ente.

Når hala väjen va gån te kjorkan växte löfted o tron se allt starkare. Den siste biden ble ente så svår å gå på de vised.

Vesst va vi ändå gla när vi båda stod på kjorkans backe. De hade ljusnad bra o når klockorna i kjorkan borja slå o döna to mor o ja varanra i hann o gick mä alla anra ing i kjorkan. Spisanas värme nådde ente ud te di nederste bänkraderna där mor o ja satte oss. Alla di många ljusen i kronorna var förunderliga att se på. Di fladdra bra så länge folked va i rörelse.

De kändes litte bart i nacken då huan kom å, o mor tyckte ad ja konne gott ta halsdugen osse å me.

Ja va lid liden o forstå va prästen sa då, men julottans psalmer värmde gott i en liden pågasjäl.

Mod sluted å mässan satte prästen en skål därframme där han sto o vädjade te alla i kjorkan o gå fram o lägga en peng te dom som hade de svårt i församlingen. Di fleste gick fram o sin va de snart tid mä siste psalmen. Ätte de bröla orgelen extra höjt o snart borja folked gå ud å kjorkan.

Mor o ja fick aga en bid men de va ente med bättor än o gå säl tykte ja for då höll en värmen bättor.

De små benen va rätt så trätta når vi va tebaga i vår lilla stua. Där va rätt så varmt o de kändes gott o få ta klärna å.

Mor värmde lid mjölk te me o drack säl en kopp tee. Vi åd bara nona skorpor te, for sin skolle vi ha go ludfisk mä senopasås te. Ja feck en liden julbog o titta i mens mor gjore iordning fisken.

Försäljningsställen för Härderupsposten: Bias Julbod, Bjälkhult, Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora, Frenninge Livs, Frenninge Trädgård, Tommys Färg, Vollsjo, Bengt i Östraby, Sollivs, Önnköping, Matgården, Bjärsjölågård. Tobakshörnan, Hörby, Anders Färghandel, Sjöbo.

Adress till Härderupsposten: Starrarp 7, 270 33 Vollsjo. 0415-42116.
